

150 ár síðan Skopun varð bygd

Ólavur Clementsen skrifar:

Í sumrar eru liðin 150 ár síðan búreising var í Skopun. Tá slíkt hendir er vanligt at líta aftur um bak, og tað skal eisini verða gjørt í hesum føri.

Tá ið skopun í 1958 var 125 ár, skrivaði táverandi sorinskrivarafulltrúi E. A. Bjørk sáli fyrilestur um hesa bygging. Fyrilesturinn varð umsettur til føroyskt og lisin í Útvarpi Føroya. Hann varð eisini prentaður í ritinum Úrval, ið Útvarpið tá gav út. Bjørk viðger byggingina av Skopun nágreinliga og heldur seg til tær skrivligu keldur, ið hann hevur funnið. Eina høvuðskelduna hevur hann tó ikki nýtt, og tað av góðum grundum. Tað eru manntalslistarnir fyrri Føroyar árin 1834, 1840 og framyvir. Hesir eru ikki komnir til Føroyar aftur fyrr enn seinri.

Men høvuðsorseekin til mína skrivning um byggingina av Skopun er, at eg fyrri stuttum frá Ríkisskjalasavninum havi fingið hendur á skjølum, ið ikki fyrr hava verið frammi, og sum greiða nógvar av teimum spurningum, ið menn hava trætst um í bløðunum fleiri ferðir tey seinastu 30 árin. Hetta eru fylgiskjøl, 27 í tali, til tann roknskap fyrri byggingina í Skopun, ið varð sendur Rentukamarinum tann 26. mai 1834, tá ið byggingin var lokin.

Men fyrst eitt sindur um tað, ið framman undan var hent

Tá ið vit koma nakað inn í 19. öld og Napoleonskrigini eru farin aftur um bak, fer manntalið í Føroyum at vaksa munandi. Hetta ferir við sær, at nú koma fleiri nýggjar bygdur.

Ein av hesum nýggju bygdum var Skopun, men hennara uppruni er ein onnur søga enn søgan hjá hinum. Uppruni Skopunar var ein áhaldandi roynd frá embætismanninum at fáa fólk at búsetast har, so at ferðafólk kundi fáa tak yvir høvdið í vana veðri, áðrenn haldast skuldi á Skopunarfjørð, ella hinvegin heim á Sand. Embætismennirnir hugsaðu fyrst og fremst um teirra egnu embætisferðir í Sandoynna, eitt nú váttingsferðirnar. Hetta sæst í einum brævi frá Løbner komandanti til Rentukamarið í 1814, har hann greiðir frá ætlanum sínum at fáa búseting í lag í Skopun. Rentukamarið svarar aftur og biður hann roynd at fáa ein eigara av Sandi, ið átti í Skopunarbaga, at flyta, men einki spurdist burtur úr á hesum sinni.

Tað hendi heldur einki meðan Christan Tillisch var amtmáður, men so í 1830 kom nýggjur amtmáður Frederik Tillisch, og hann fór beinanvegin eldhugaður undir at fáa búsetingina í Skopun í lag. Longu 2. mai 1832 skrifvar hann til Rentukamarið og sigur, at hann hevur roynt at fáa onkran av eigarunum á Sandi at flyta, men eingin hevur viljað. Bert fátækir ognarleysir menn hava boðið seg fram, men tað heldur Tillisch ikki vera ráðiligt at lata hesar flyta, tí teir mugu fáa stóran peningaligan styrk til bygging o.a., og har aftur at vil vandi vera stórus fyrri seyðastulduri. Í øllum førum vilja teir verða misstónktir fyrri slíkt.

Men har aftur ímóti metir Tillisch møguleika vera fyrri, tá festiskifti verður undir Skarði á Sandi, at fáa nýggja festaran at flyta til Skopunar. Tvær av 7 1/4 kongsmørkum undir Skarði lógu í Skopunarbaga. Hann hevði tosað við festiarvingin Mikkjal Jacobsen, og hesin segði seg vilja flyta, um hann frá pápanum fekk tær tvær merkurnar í Skopunar-

haga í festi beinanvegin og har aftur at hjálpt til bygging av húsum.

Men Tillisch metti at neyðugt var at fáa fleiri at flyta til Skopunar, tí einsamallur maður hevði ikki møguleika at sokja sjógvin. Enn hevði hann ikki funnið nakran, ið vildi fylgja Mikkjali. Í sama skrivi mælir hann til, at upp til 300 ríkisdálar úr jarðarkassanum verða latnir sum byggihjálpt til Mikkjal og aðrar, ið flyta vilja til Skopunar.

F. F. Tillisch, amtmáður fekk byggingina í Skopun í lag

Uppskot amtmannsins varð góttikið við kongaligari fyriskipan dagfest 8. august 1832, so nú kundi Tillisch av álvara fara undir at leggja búreisingina í Skopun til rættis. Úrslitið var, at umframt áður nevnda Mikkjal Jacobsen undir Skarði helt ein hestmaður seg til at flyta til Skopunar. Hesin var Jóan Hendrik Poulsen í Sakrastovu.

Mikkjal var sonur Jákup undir skarði í fyrri giftu. Mamma Mikkjals Elsupa var dóttir Magnus í Uttastovu í Trøðum.

Jóan Hendrikur var sonur Poul og Billu í Sakrastovu í Hesti, ið bæði vóru ættað av Velbastað. Jóan Hendrikur var giftur maður, og kona hansara Sunneva var dóttir Klæmint og Marina Upplu í Stovu í Hesti. Tey vóru bæði ættað úr Sandoynni, hann Uttan Á á Sandi og hon av Hamri í Skálavík.

Hin 28. mars 1833 sendur amtmáðurin

bræv til Johan M. Hentze sýslumann á Sandi og biður hann boða festaranum Jákupi Michelsen undir Skarði og soni hansara Mikkjali at møta í Skopun 1. april 1833, eisini biður hann sýslumannin boða eigarunum í Skopunarbaga, at hann henda dagin vildi: «udvise fornøden plads til opdyrkning og bosted» til teirra, ið flyta skuldu til Skopunar. Sama dag verður eisini bræv sent til Jóan Hendrik í Sakrastovu við somu boðum.

Tí verri finnst einki skrivligt um hvat, ið hendi á staðnum hin 1. april 1833, men prógv fyrri, at menn hava verið á staðnum henda dagin, hava vit tó. Sýslumaðurin hevur hin 30. sept. 1834 sent skriv til amtmannin, har hann m.l.a. sigur: «at det Stykke jord paa Skaapen, sum under 1. april f. aa. blev indtaget til Opdyrkning, endnu ikke er forsynet med behørig Tegn...» Hetta sigur okkum, at ein sýnismeting er gjørd í Skopun hin 1. april 1833. Henda dagin varð soleiðis «spónurin settur í greytin» hvat búreising í Skopun viðvíkur. Hetta var fyrsti dagurin, har menn vóru á staðnum í búreisingaræringum.

Skopun verður bygd

Á sumri 1833 verður so bygt í Skopun, og maðurin, ið skipaði fyrri hesi bygging, var amtmáðurin sjálvur. Men júst henda bygging á sumri 1833 er sum flestum kunnugt vörðin til tann stóra iva-ella træuspurningin! Varð bygt til annan ella báðar niðurstemmenirnar beinanvegin? Svar uppá henda spurning fáa vit við at kanna roknskap og fylgiskjøl!

Men roknskapurin greiðir okkum frá so nógvum øðrum, og skulu fyrst verða nevndir teir timbarmenn, handverkarar o.a., ið stóðu á odda fyrri hesi bygging.

Tað fyrsta arbeiðið var at saga tilfarið sundur í hósandi stoddur, og hetta arbeiði hevur verið gjørt í Havn, áðrenn tilfarið er flutt suður. Tað vóru 4 havnarmenn, ið gjørdur hetta arbeiði. Teir vóru Henrik Jacobsen, Jákup Jacobsen, Jákup Olsen og Poul Joensen. Henrik og Jákup Jacobsen vóru konstáplar á Skansanum, meðan Poul hevði verið konstáplur. Hann hevði verið trummusláari í skansaliðnum, «pensioneret tambur» sum tað stendur í manntalslistanum 1834.

Henrik Joensen doyði stutt eftir hetta, og ein sonur hansara flutti tá til Nólsoy. Hann var hin seinri so væl kandi skiparin Kjeld Henriksen. Jákup Jacobsen var ættaður av Glyvrum og tí róptur Glyvra-Jákup. Hann endaði sínar dagar í Kunoy, har sonur hansara Pauli búsettist.

Síðan tóku timbarmennirnir við, og hesir vóru eisini havnarmenn. Fyrst hava teir evnað viðin til í Havn, og harnæst hava teir verið í Skopun og sett húsinu upp. Timbarmennirnir vóru, Niels Ulrik Larsen, Mads Andrias Winther, Johan Carl Magnussen og Griis Joensen. Teir triggir vóru konstáplar, og hin fjórði Mads Andrias hevði verið konstáplur. Hann var av Bakka í Havn og stendur í manntalslistanum fyrri 1834 at vera: «tømmer og for tiden degn». Í 1838 varð hann settur sýslumaður í Sandoyn. Umframt at arbeiða á Skansanum var Griis eisini húskallur hjá Tillisch.

Jarnsmiðið var gjørt av Jóanni Michelsen kleinsmiði í Havn. Hann búði í Mettustovu. Fyri flutningi suður til Skopunar stóð Jógvan Hansen. Snikkaraarbeiðið varð gjørt av Nielsi Winther á Bakka, ið var pápi Mads Andrias.

Roknskapur fyrri byggingina

So skal verða gingið gjøgnum rokns-

Skopun í 1833 — soleiðis sum bygdin tá kann hava sæð út. (Bárður Jákupsson teiknaði)